

5224 SAYILI KANUNA GÖRE SİNEMA FİLMLERİNE DEVLET DESTEĞİ

Ömer Cüneyt BİNATLI*

ÖZET

Sinema yapımcıları, tüm Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de devlet tarafından desteklenmektedir. Bu desteğin çerçevesini belirleyen de, 2004 yılında yürürlüğe giren 5224 sayılı, “Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Yünetmelik”tir. Uygulamaya sokulan bu yönetmelikle birlikte, Türkiye’de, kültür hayatı açısından çok büyük önem taşıyan sinema filmleri yapılmaya başlanmıştır. Ancak, devlet desteği alabilmek için sinemacıların bazı kriterlere uyması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Devlet Desteği, 5224 Sayılı Kanun.

STATE SUPPORT TO CINEMA FILMS

ABSTRACT

Like all over the world, cinema producers are supported by the state in Turkey. The frame of these supports are determined by ‘the regulation of supporting cinema films’ which was realized in 2004. With this regulation, a lot of cinema films were made. The films which were produced by the support of the Turkish government contributed to cultural life in Turkey. But, to be able to get financial support from the state, film producers must effectuate some criterions.

Keywords: Cinema, State Support, Law Number 5224.

* Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Medya ve İletişim Sistemleri Bölümü, Üsküdar, İSTANBUL..

1.GİRİŞ

Sinema sanatına özgü dil ve yöntemlerle meydana getirilen belgesel, kurgu, animasyon ve benzeri türlerde; konulu, konusuz, uzun veya kısa metrajlı elektronik veya mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen sinema filmlerinin özellikle bağımsız sinema filmlerinin tüm Dünya’da olduğu gibi ülkemizde de, önemli bir kitle iletişim aracı olması ve toplum üzerinde etki bırakması nedeni ile desteklenmesi gerekmiştir. Bu konuda Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2004 yılında 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkındaki Kanun’a dayanılarak düzenlenen Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Yönetmelik bu konudaki kültürel açığı kapatmıştır.

2. DEVLET DESTEĞİNİN KAPSAMI

Film türleri, kurgu film, belgesel film, animasyon film, kısa film olarak sınıflandırılabilir. Yasa’da ortak yapım, bu sınıfın dışında ele alınmıştır. Ortak yapım, “birden fazla yapımcının birlikte meydana getirdikleri sinema filmlerini” tanımlamaktadır. 5224 sayılı Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkındaki Kanun’a dayanılarak çıkarılan Sinema ve Filmlerin Desteklenmesi Hakkındaki Yönetmelik, Sinema Filmlerinin desteklenmesi, destekleme unsurları ve destekleme usul ve esaslarını belirlemek üzere Danışma Kurulu ve Destekleme Kurulu oluşturmuştur. 5224 sayılı kanunda ise bu kurulların dışında “Değerlendirme” ve “Sınıflandırma” kurulu öngörülmüştür.

5224 Sayılı Kanuna göre, Sürekli Kurullar başlığı altında “Sinema filmlerinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması Bakanlık bünyesinde oluşturulan Değerlendirme ve Sınıflandırma Kurulunca” yapılır hükmünü getirmiştir. Kurul ;

- Turizm Tanıtma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığından birer üye,
- İlgili meslek birliklerince önerilecek uzman kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek üç üye,
- Bakanlık tarafından belirlenecek alanında doktora derecesi bulunan bir sosyolog, bir psikolog ve bir çocuk gelişim uzmanı olmak üzere dokuz üyeden oluşmaktadır.

Kurul en az altı üyenin katılımı ile toplanmakta ve beş üyenin aynı yöndeki oyu ile karar almaktadır. Bakanlık insan onurunun kamu düzeninin genel ahlakın, çocukların ve gençlerin ruh sağlığının korunması amacı ile; şiddet, pornografi ve insan onuru ile bağdaşmayan görüntü ve etkiler içeren filmleri yeniden değerlendirmek ve bir

karara bağlamak üzere Değerlendirme ve Sınıflandırma Kurulu'na göndermesi öngörülmektedir.

Danışma Kurulu, sinema sanatına ilişkin temel yaklaşımların sektörel eğilim ve yönelimlerin araştırılması ve etkin bir iletişim kurulması amacı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı bünyesinde kurulması benimsenmiştir.

Ayrıca, bu kurul ilgili alan meslek birlikleri ile sektörel sivil toplum kuruluşlarından birer temsilci, Bakanlıkça belirlenecek üniversiteler tarafından önerilecek beş öğretim elemanı ile sinema sektöründe tanınmış ve Bakanlıkça belirlenecek üç kişiden oluşmaktadır.

Kurgu film, belgesel film, animasyon film, kısa film ve ortak yapım gibi projelere destek konusunda Turizm Tanıtma Bakanlığı Destekleme Kurulu yetkili olup bu kurula yapılacak başvurular adı geçen kurul tarafından değerlendirilmektedir.

Yönetmeliğe göre destekleme kurulu, "Bakanlık temsilcisi ile, ilgili alan meslek birliklerinin üyeleri arasından seçtiği birer üye ile sinema ile ilişkili alanlarda temayüz etmiş uzman kişilerden Bakanlıkça belirlenecek üç üyeden oluşur. Kurul üye sayısı onbeşi geçemez".

Destekleme Kurulu Danışma Kurulunun tavsiye niteliğindeki kararlarını da dikkate alarak; Bakanlıkça sinema filmlerinin desteklenmesi amacı ile ayrılan kaynakların hangi destekleme biçimlerinde ve hangi oran ve limitler içerisinde kullanılacağına ilişkin ilke kararları almakta ve ve bu kararları Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na ve Bakanlıkça onaylandıktan sonra ilgili taraflara bildirmektedir.

Destekleme Kurulu yıllık toplantılarını planlarken Bakanlığın genel bütçe uygulamaları ve sürelerine uygunluk sağlamaya, sinema alanında faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası kuruluşların diğer destekleme ve programlarının başvuru ve karar tarihlerini dikkate almaya ve toplantı tarihlerinin elektronik ortamda ilan edilmesi suretiyle başvuruların zamanında yapılmasını sağlamaya özen göstermektedir.

5224 sayılı kanun ve bu kanuna bağlı olarak çıkartılan yönetmelik, Destekleme Kurulu'nu, Danışma Kurulunun kararlarını da dikkate alarak, sinema filmlerinin desteklenmesi amacı ile ayrılan fonların hangi oran ve limitler içerisinde kullanılacağı ilişkin kararları almaya yetkili kılmıştır.

3. DEĞERLENDİRME VE SINIFLANDIRMA

Türkiye’de üretilen veya ülkeye ithal edilen sinema filmlerinin, ticari dolaşıma ve gösterime sunulmasından önce kayıt ve tescile de esas teşkil edecek şekilde değerlendirilmesi ve sınıflandırılması yapılır. Değerlendirme ve sınıflandırma sonucunda uygun bulunmayan filmler ticari dolaşıma ve gösterime sunulmaz. Değerlendirme ve sınıflandırma sonrası uygun bulunan ve istenilen gerekli düzeltmeleri yapılan filmler, kayıt ve tescil edilerek bu filmleri taşıyan materyaller bandrollenerek dolaşımına izin verilir. 5224 sayılı Kanun filmlerin değerlendirme sınıflandırma sonucunu gösterir işaret veya ibareleri taşıması zorunlu tutulduğu takdirde, bu işaret ve ibarelerin her türlü gösterim ve tanıtım alanında ve taşıyıcı materyal üzerinde gösterilmesi zorunlu tutulmuştur. Aynı işaret ve ibareler kayıt ve tescil belgesi, mali hakları kullanma belgesi üzerinde de yer alır.

4. DESTEKLEME ESASLARI

Destekleme Kurulunca başvurusu uygun bulunan sinema filmleri 5422 sayılı Kanun’un 3 maddesinin g bendinde belirtilen destekleme alanlarından yararlanmaktadır. 5422 sayılı Kanunun 3 maddesi “sinema sektöründe yapım, senaryo yazımı, arşiv, belgeleme, teknik alt yapı, eğitim, araştırma, geliştirme, tanıtım, dağıtım, pazarlama, gösterim alanlarına ilişkin projelerin değerlendirilerek uygun görülenlerin desteklenmesine ilişkin” hükmü ifade etmektedir.

Bakanlık desteği üç bölümde incelenebilir;

4.1. Proje desteği

Proje desteği araştırma, geliştirme, senaryo ve diyalog yazımı, çeviri, tasarım ve benzerleri gibi yapım öncesi aşamaların desteklenmesi amacı ile doğrudan ve geri ödemesiz olarak yapılır.

4.2. Yapım Desteği

Yapım Desteği Sinema filmlerinin yapım öncesi hazırlık aşamasından, gösterimin yapılabileceği hale getirilmesine kadar geçen tüm yapım aşamalarının desteklenmesi amacıyla doğrudan veya dolaylı geri ödemeli olarak yapılır. Yapım desteği, sinema filmlerinin yapım öncesi hazırlık aşamasından, gösterimin yapılabileceği hale getirilinceye kadar geçen tüm yapım aşamalarının desteklenmesi amacı ile sadece geri ödemeli olarak sağlanır.

4.3. Yapım Sonrası Desteği

Yapım Sonrası desteği Sinema filmlerinin izleyiciye ulaştırılabilmesi amacı ile tanıtım dağıtım ve gösterim aşamalarının desteklenmesine yönelik doğrudan veya dolaylı geri ödeme veya geri ödemesiz olarak yapılır.

Kanuna göre, yapım destekleri ancak geri ödemeli olarak sağlanır. Kurgu filmler için bu destek, yönetmen ve yapımcısının başvurması, yapımın sinema versiyonunun üretilerek olması ve sinema salonu gösteriminin önce yapılması koşullarına bağlıdır. Ancak belgesel, canlandırma ve kısa filmler için bu koşullar geçerli değildir.

5. SONUÇ

Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisi özellikle sinemanın dolaylı olarak televizyonun bu alandaki rolü konusunda merkezi yönetimin duyarlılığı Batılı ülkelerin aksine ülkemizde eksik kalmış ve aksamıştır. Bunun nedeni bu etkinin bilinmezliğinden çok ülkenin toplu kalkınmasının gecikmesi ve ülkede kültürel erozyonun başlamasıdır. Ulusal benliğin kayba uğrama tehlikesinin belirmesi özellikle merkezi yönetimi harekete geirmış ve kıt kaynakların kitle iletişim araçlarını desteklemeye, yeni ve yararlı yapımların oluşturulmasına ve bu alanda hizmet verenlerin finansal açıdan desteklenmesine 5224 sayılı yasa ile olanak sağlanmıştır. 5224 sayılı yasa ve bu yasaya bağlı olarak düzenlenen ynetmelik ile sinema filmlerinin, ortak yapım ve benzerlerinin Devlet tarafından desteklenmesi sağlanmış ve bu Şekilde esasa bağlanmıştır.

KAYNAKÇA

“Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkında Ynetmelik”, (13 Kasım 2004), *Resmi Gazete*, (Sayı:25642).

“Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun”, (7 Temmuz 2004), *Resmi Gazete*, (sayı:25529), Karar no: 5224.